

DOI: 10.5281/zenodo.10022963

„LecturaCentral” – program național de promovare a lecturii

Ecaterina DMITRIC

Rezumat:

Programul Național LecturaCentral (PNLC) reprezintă un suport prin care impactul lecturii va fi mereu actual în dezvoltarea și prosperarea societății. Acest program este un model de cooperare și coordonare în Sistemul Național de Biblioteci pentru realizarea unui scop comun, prin care lectura și cartea reprezintă o influență majoră asupra utilizatorilor. Astăzi, informația este accesibilă mai mult ca oricând, însă conștientizarea în vederea consumului de informații cu scopul de a da formă, a modela sau întruchipa, devine o problemă din considerentul că nu orice lucru poate informa, dar poate avea și o formă adversă, cu efect de dezinformare. În această ordine de idei, serviciile de bibliotecă privind promovarea cărții și lecturii sunt centrate pe dezvoltarea limbajului, creativității și gândirii critice. În acest sens, PNLC este orientat să consolideze fenomenul lecturii ca un proces intelectual care contribuie la dezvoltare, formare continuă și o stare echilibrată pentru suflet.

Cuvinte-cheie:

lectură, biblioteci, cultură, dezvoltare, colaborare.

Abstract:

LecturaCentral National Program (LCNP) is a model of cooperation and coordination in the National Librarianship System to achieve common goals. Book reading represent a connection with society and access to knowledge, the impact of reading will always be relevant to development and prosperity of society. Nowadays information is more accessible than ever, but misinformation and disinformation also take place. In this context,

library services on reading promotion are centered on development of language skills, creativity and critical thinking. In view of this, LCNP is oriented to enhancing of the reading phenomenon as intellectual process that contributes to development and continuous formation of person and his emotional balance.

Keywords:

reading, libraries, culture, development, cooperation.

Programul Național LecturaCentral (PNLC) reprezintă un program de promovare a cărții și lecturii în Republica Moldova. Inițiat în anul 2018 și gestionat de către Biblioteca Națională a Republicii Moldova (BNRM), cu suportul financiar de patru ani (2019-2021, 2023) din partea Ministerului Culturii al Republicii Moldova, în baza proiectelor culturale, centrat pe fenomenul lecturii - PNLC reprezintă o perspectivă durabilă în vederea dezvoltării societății aliniate la tendințele secolului al XXI-a. BNRM, cu statut de centru metodologic național, care coordonează și corelează activitatea tuturor bibliotecilor publice din Republica Moldova, reprezintă o punte de legătură cu Sistemul Național de Biblioteci (SNB), prin care programul este realizat cu implicarea tuturor bibliotecilor. Pe lângă diversele segmente ale domeniului biblioteconomic, gestionat de către centrul metodologic național, lectura reprezintă una din prioritățile de bază și în continuă actualitate în activitatea bibliotecilor, cu impact asupra dezvoltării personalității, și ca urmare se contribuie la dezvoltarea culturii și prosperarea societății. Caracteristica programului național constă în conectarea tuturor bibliotecilor din sistemul național la realizarea unui scop comun privind promovarea lecturii ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare. În această ordine de idei, PNLC are un rol important în investirea în educație, formarea unor noi generații de lideri, educarea cetățenilor în spiritul gândirii critice, încurajarea inovației și cercetării.

PNLC este orientat spre o nouă dimensiune a activității de formare a culturii lecturii/gândirii critice ale utilizatorilor. Metodele de promovare a cărții și lecturii în format offline/online reprezintă surse de inspirație pen-

tru comunitățile din spațiul online/fizic. În conformitate cu obiectivele programului, contribuțiile bibliotecilor de toate tipurile din SNB, consolidează relațiile dintre biblioteci și comunitățile din diasporă, persoanele dezavantajate, aflate în dificultate temporară de comunicare cu copiii lor. În urma activităților desfășurate, impactul programului asupra comunităților este:

- promovarea lecturii ca sursă sigură cu impact asupra edificării unei comunități corecte sub aspect moral și cultural: dezvoltarea competențelor de utilizare corectă/critică a surselor de informare;
- creșterea rolului bibliotecilor în valorificarea resurselor cognitive ale lecturii, prin implementarea formelor și metodelor inovative de promovare;
- combaterea analfabetismului funcțional prin dezvoltarea competențelor de gândire critică a membrilor societății;
- promovarea resurselor informaționale, a serviciilor și a produselor bibliotecilor în comunitate;
- dezvoltarea parteneriatelor sustenabile între diverse tipuri de biblioteci și comunitate, instituții educaționale, autorități publice locale, instituții cu destinație specială etc.;
- atragerea a cât mai multor actori sociali în procesul de promovare a lecturii, ca bază pentru cultură/cercetare/dezvoltare a persoanelor și a comunităților

Mediul informațional actual nu se limitează doar la sfera academică, care se concentrează pe informarea și documentarea prin intermediul bazelor de date, cataloagelor electronice sau site-urilor de bibliotecă. O pondere semnificativă în acest context o dețin rețelele sociale, prin intermediul cărora oamenii contemporani interacționează și se informează în legătură cu diverse necesități informaționale cotidiene. Lectura a devenit pentru omul modern un act accesibil și firesc, deoarece fiecare deține un dispozitiv performant care facilitează accesul la informație. Cu toate acestea, dintr-o altă perspectivă, excesul de informații de pe rețele sociale poate avea consecințe adverse în ceea ce privește starea de spirit. Prin urmare, fluxul continuu de informații, adesea contradictorii, crează un peisaj al confuziei și incertitudinii interioare.

Necesitatea de „a fi informat” reprezintă o cerință pentru societate în con-

textul actual. Constantin Noica remarca: „Nu orice lucru poate informa. Te informează ceea ce are o formă, ceea ce îți poate trece forma lui și poate stăruii în tine prin forma sa proprie. A informa însemna altădată: a da formă, a modela, a întruchipa. Astăzi nu mai e nimic din acestea”. Constantin Noica atinge o problemă actuală și azi – pierderea sensului termenului informare. Din acest punct de vedere, este necesar de a evalua critic informațiile înainte de a le accepta ca adevăruri absolute. Ideea principală, care poate genera anumite modificări în modul nostru de lectură, este capacitatea individuală de a selecta informația veridică. Instituțiile de învățământ, bibliotecile și alte instituții au rolul de a promova valorile adevărate.

PNLC se axează pe următoarele stiluri ale lecturii:

- Cititul în profunzime: Specialiștii din domeniul neuroștiinței au ajuns la concluzia că lectura profundă are un impact pozitiv asupra cititorului, spre deosebire de cea superficială, care doar relaxează și nu îl face să mediteze. Lectura profundă implică o înțelegere aprofundată a textului și poate stimula gândirea critică și reflecția;
- Lectura de plăcere: Implică două procese cognitive majore: lectura profundă și conexiunea emoțională. Lectura profundă implică pătrunderea în esența textului și încercarea de a-l înțelege în contextul propriu și al lumii exterioare. Conexiunea emoțională are loc atunci când cititorul empatizează cu personajele și promovează percepția socială și inteligența emoțională;
- Lectura de formare profesională: Aceasta este orientată spre motivarea personalului de a evolua la locul de muncă, de a dobândi noi competențe și de a avansa într-un domeniu de interes. Lectura din acest domeniu contribuie la dezvoltarea profesională și la îmbunătățirea performanțelor în carieră.

De asemenea, genurile literare: beletristica și poezia reprezintă elemente importante în activitățile PNLC privind preferințele cititorilor. Astfel, beletristica oferă posibilitatea cititorilor de a interacționa cu alte moduri de gândire și a explora diverse perspective. Deși poezia este uneori considerată parte a genului liric, unele poezii narative și epice pot fi încadrate în genul beletris-

tic. Cercetătorii au observat că citirea poeziilor activează zonele cortexului posterior cingular și cea a lobului temporal medial, asociate cu introspecția. Poeziile pot stimula creativitatea și pot oferi o experiență emoțională unică și profundă.

Un studiu reflectat în articolul „Studii reprezentative privind importanța lecturii”, elaborat de Vera Osoianu și Angela Drăgănel, care este publicat în „Lectura și scările” (2020), relevă faptul că la persoanele care citesc mai mult de trei ore și jumătate pe săptămână, speranțele de viață au crescut cu 23%. O altă constatare este că lectura reduce stresul la copii cu 70 %. De asemenea, este dovedit faptul că 88% din persoanele cu mulți bani petrec cel puțin câte 30 minute pe zi citind cărți sau materiale despre educație [6].

Implementarea programului include mai multe evenimente/activități gestionate de BNRM și orientate spre:

- Acordarea suportului metodologic privind implementarea programului în SNB care include diverse publicații metodologice și activități de formare a bibliotecarilor în vederea dobândirii abilităților profesionale.
- Activitatea cu utilizatorii care cuprinde aria de satisfacere a cerințelor informaționale prin desfășurarea campaniei de promovare a patrimoniului scris „20 scriitori, cercetători/20 întâlniri”; campania oranzată în luna septembrie a fiecărei ediții: „Septembrie – nicio zi fără lectură”. De asemenea, pe parcursul desfășurării programului care cuprinde în jur de 6-8 luni pe an, sunt organizate lecții publice de interes pentru comunitate.
- Activități de promovare a cărții și lecturii organizate cu diaspora.
- Dezvoltarea parteneriatului cu Administrația Națională a Penitenciarelor din Republica Moldova, datorită căruia instituțiile penitenciare au colaborat cu bibliotecile din sistemul național în vederea organizării activităților privind promovarea lecturii. Astfel, edițiile PNLC au inclus diverse programe/activități destinate persoanelor private de libertate, cum ar fi: „Citește-mi tată o poveste”, inițiativa „Lectura ne unește”, donații de carte etc.

- Promovarea și importanța lecturii este manifestată prin organizarea Conferinței Internaționale „Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare”, care va ajunge în acest an (2023) la cea de-a V-a ediție.

Pe parcursul a celor cinci ediții desfășurate, PNLC este vizibil în mediul online, datorită metodelor de promovare, cum ar fi: articole publicate în revista „Magazin bibliologic” care reflectă activitățile programului și statistici; site-ul BNRM (www.bnrm.md), rubrica profesional în care sunt stocate materialele metodologice inclusiv comunicatele finale, pagina de Facebook etc.

În contextul societății informației și a cunoașterii, utilizarea informației are un impact semnificativ în mediul economic, politic, social, cultural etc. Programele de lectură diversificate implementate în bibliotecile din Sistemul Național, dar și campaniile naționale din cadrul programului, care sunt organizate online și offline, sporesc competențele de comunicare prin promovarea lecturii și a instruirii pe parcursul vieții, ca cerințe esențiale pentru o participare activă la viața socială, prin accesul la informație în orice format.

Gama activităților organizate în cadrul PNLC au durabilitate în timp, datorită obiectivelor urmărite și orientate spre:

- Centrarea contribuțiilor bibliotecilor, ale comunității, ale factorilor de resort pentru optimizarea interesului față de carte, lectură;
- Promovarea practicilor avansate de lectură în mediul online;
- Dezvoltarea unui utilizator inteligent, implicat în viața comunitară, deținător de abilități analitico-sintetice;
- Dezvoltarea competențelor digitale pentru lectură, îmbinarea organică a cărții tradiționale și electronice;
- Alinierea la bunele practici internaționale de dezvoltare și promovare a lecturii.

Bibliotecarii sunt promotorii cărții, care sprijină educația formală din instituțiile de învățământ. Însă un rol aparte îl are învățarea informală care începe de la naștere și continuă de-a lungul vieții. Rostul învățării, pentru tot parcursul vieții, este esențial într-o economie în continuă schimbare în care utilizatorii trebuie să-și actualizeze în mod constant abilitățile și să dezvolte altele noi. Bibliotecile ajută la motivarea și creșterea încrederii utilizatorilor prin serviciile pe care le oferă. Programele naționale de lectură încurajează

atât bibliotecarii, cât și utilizatorii, să promoveze cartea și lectura, educația prin lectură și să stabilească relații noi de colaborare și dezvoltare.

Referințe bibliografice:

1. Dezvoltarea competențelor din perspectiva învățării pe tot tot parcursul vieții: rolul și locul lecturii [online]. [Citat 19.04.2023]. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/bitstream/handle/123456789/1388/Dezvoltarea%20competentelor.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
2. DMITRIC, Ecaterina; CEBOTARI Margareta. Programul Național LecturaCentral – o perspectivă durabilă privind promovarea cărții și lecturii [online]. [Citat 19.04.2023]. Disponibil: http://moldlis.bnrm.md/bitstream/handle/123456789/1650/Dmitric_Cebotari_Programul.pdf?sequence=1&isAllowed=y
3. DMITRIC, Ecaterina. Programul Național LecturaCentral, ediția a IV-a, 2021: eveniment al anului biblioteconomic [online]. [Citat 17.07.2022]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/153426
4. NOICA, Constantin. Echilibrul spiritual: Studii și eseuri 1929-1947. București: Humanitas, 1998. 459 p.
5. OSOLANU, Vera; DMITRIC, Ecaterina. Programul Național LecturaCentral – o inițiativă pro cultură, cunoaștere și dezvoltare [online]. [Citat 19.07.2022]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/92812
6. OSOLANU, Vera; DRĂGĂNEL, Angela. Studii reprezentative privind importanța lecturii. In: Lectura și scările: culegere de articole. Chișinău: Prut Internațional: BNRM, 2020 (F.E.-P. „Tipografia Centrală”), pp. 143-159. ISBN 978-9975-54-455-9 (Prut Internațional). – ISBN 978-9975-3361-9-2 (BNRM)
7. Programul Național LecturaCentral, ediția a IV-a, 2021: Comunicat final [online]. [Citat 17.07.2022]. Disponibil: <http://bnrm.md/files/accesDedicat/LecturaCentral/Comunicat%20final%20Lecturacentral%202021.pdf>
8. Programul Național LecturaCentral, ediția a V-a, 2022: Comunicat final [online]. [Citat 15.03.2023]. Disponibil: <http://bnrm.md/files/accesDedicat/LecturaCentral/Comunicat%20final%20Lecturacentral%202022.pdf>